

УДК 338.48:330.22 (477.87)

ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗАКАРПАТТЯ ТА ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНУ

Січка І.І.

Високоякісна туристична мережа є стимулом для притоку інвестицій в регіони та створення сильної конкурентної позиції на світовій арені. Методологічно дослідження побудоване на аналізі статистичної інформації Державного комітету статистики України, а також на систематизації теоретичних розробок щодо сутності та значення інвестиційних процесів переважно вітчизняних вчених. В статті розглянуті умови та стан освоєння туристично-рекреаційного комплексу області, структура капітальних інвестицій за видами економічної діяльності та джерелами фінансування в Україні, Закарпатській області та в Західному регіоні; акцнтуються основні проблеми, що перешкоджають процесу інвестування загалом.

Ключові слова: туризм, рекреація, бальнеологічні ресурси, капітальні інвестиції, джерела інвестування.

ВСТУП

Закарпаття традиційно є областю Карпатського регіону, де стан і перспективи туристично-

рекреаційної індустрії були і залишаються одними з найкращих в Україні. Її природно-ресурсний потенціал у поєднанні з вигідним географічним положенням в центрі Європи та існуючий багаторічний досвід і напрацювання у сфері рекреації є достатньо вагомою передумовою пріоритетного

Січка Іван Іванович, здобувач кафедри фінансів УжНУ, e-mail: I.Sichka@i.ua

розвитку системи туризму, санаторно-курортного лікування, оздоровлення та відпочинку, орієнтованих як на внутрішнього споживача, так і на обслуговування іноземного контингенту. Разом з тим, аналіз сучасного стану інвестиційного процесу в регіонах та областях свідчить про його неефективність, ігнорування соціально-економічних потреб регіонів, областей та їх населення, крайній ступінь монополізації цього процесу при формуванні та особливо при його здійсненні.

Значну увагу туризму у сфері міжнародних фінансів та перспективам його розвитку в Україні приділяли Попова Ю.М. та Макаренко М.Ю. [2]; особливостям залучення інвестицій за умов виходу з кризи – Марцин В.С. [1]; питанням регіонального інвестиційного менеджменту у сфері туризму – Молнар О.С. [3]; питанням розвитку регіональних туристичних комплексів – Шиманська В. [6] тощо.

При дослідженні використовувались наступні методи: аналіз, системний підхід, узагальнення та порівняння.

Метою написання даної статті є характеристика туристичної галузі регіону та пропозиція напрямів підвищення ефективності даного процесу.

1 ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗАКАРПАТТЯ: СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ, УМОВИ ТА СТАН ОСВОЄННЯ

Рекреаційний потенціал – це сукупність природних, природно-технічних, соціально-економічних комплексів та їхніх елементів, що сприяють відновленню та розвитку фізичних і духовних сил людини, її працездатності [4, с.4].

Виділяють природні, історико-культурні та соціально-економічні рекреаційні ресурси.

До природних рекреаційних ресурсів відносяться сприятливі кліматичні умови, родовища лікувальних мінеральних вод, лікувальні грязі, гідрологічні та ландшафтні особливості місцевості - гори, передгір'я, озера, морське узбережжя.

Історико-культурні рекреаційні ресурси - це культурні об'єкти, пам'ятки історії, архітектури, етнографічні особливості місцевості, які є важливим фактором задоволення потреб пізнавально-культурної рекреації.

Соціально-економічні рекреаційні ресурси включають матеріально-технічну базу рекреаційних об'єктів, частину матеріального виробництва, яка забезпечує потреби рекреації, об'єкти інфраструктури, трудові ресурси, зайняті в рекреаційному господарстві.

Туристично-рекреаційний потенціал Закарпаття розглядається через можливість ефективного використання наступної сукупності ресурсів та напрямів:

- бальнеологічні ресурси (мінеральні води, лікувальні грязі, озокерит);
- лісові ресурси (міські ліси, лісопарки, ліси зелених зон ...);

- водні рекреаційні ресурси (ріки, озера, ставки, водосховища, водоспади);

- спелеоресурси (печери);

- природно-заповідні території та об'єкти;

- пам'ятки історії та культури, архітектури (монастирі, замки тощо);

- санаторно-курортні комплекси («Лумшори», «Поляна», «Синяк», «Шаян» та ін.);

- зимові види туризму та спорту (гірськолижний слалом, сноуборд);

- сільський зелений туризм.

Природні рекреаційні ресурси - природні та природно-техногенні системи, тіла, явища природи, які мають комфортні властивості для рекреаційної діяльності і їх можна використати для її організації протягом певного часу.

Основними природними рекреаційними ресурсами Закарпаття є бальнеологічні, до яких відносяться лікувальні мінеральні води, лікувальні грязі та озокерит.

В Україні підземні мінеральні води об'єднуються в 2 основні групи:

- води без специфічних компонентів і властивостей, лікувальний вплив яких визначається їхнім іонним складом та загальною мінералізацією;
- води специфічного складу, лікувальна дія яких визначається наявністю в них біологічно активних компонентів у підвищених кількостях [3, с.8].

До родовищ вод без специфічних компонентів і властивостей відносять вуглекислі води – це один із найцінніших різновидів мінеральних вод, які здавна використовуються у лікувальній практиці. До вод типу Нарзан належать мінеральні вуглекислі води районів Ужгорода, с. Ужок, Рахова, с. Угля Тячівського району, с. Вишково Хустського району, с. Голятин Міжгірського району. Води типу Боржомі зосереджені, в основному, в Мукачівському та Свалявському районах Закарпаття. Деякі води цього типу містять фтор, бром, бор та йод.

Дуже цінними різновидами вуглекислих мінеральних вод є води типу Єсентуки. Найбільші родовища цього типу на Закарпатті зосереджені поблизу сіл Драгове і Вишкове Хустського району, а також сіл Соїми і Верхня Бистра Міжгірського району. Води цього типу часто містять у значних кількостях такі біологічно активні компоненти, як бор, залізо, магній, кремнієву кислоту. Води єсентуцького типу використовуються санаторіями "Верховина" і "Шаян" на Закарпатті.

Мінеральні води типу Арзні відрізняються від інших типів вуглекислих вод хлоридним натрієвим складом і високою мінералізацією (до 30 г/л). На Закарпатті такі води відомі в долині р. Уж та її приток поблизу сс. Кострино і Сіль Великоберезнянського району.

Медичними показаннями для лікування вуглекислими мінеральними водами є: виразка шлунку та дванадцятипалої кишки; хронічний гастрит; хронічні коліти у фазі ремісії; хронічний гастрит; хронічний холецистит (бактеріальний) у фазі ремісії; функціональні розлади (дискінезії) жовчних шляхів по гіпер- або

гіпотонічному типу; стан після перенесеного вірусного гепатиту; стан після операційних втручань на жовчних шляхах - не раніше 3-4 місяців після операції; цукровий діабет легкого та середнього ступенів важкості.

Залізисті води. На Україні такі води зустрічаються рідко. В гірсько-складчастій області Карпат зустрічаються в зоні поширення вуглекислих мінеральних вод.

Залізисті вуглекислі мінеральні води відомі у високогірній частині Закарпаття поблизу с.с. Келечин і Кобилецька Поляна Рахівського району.

Арсенисті води. Оскільки арсен має яскраво виражену токсикологічну дію, то прийом всередину арсенистих вод строго регламентується.

Води з підвищеним вмістом арсену (5-10 мг/дм³) встановлені на Україні в межах одного родовища вуглекислих мінеральних вод в с. Кваси Рахівського району. Ці води виділяються в окремих джувльїнських тип. Води джувльїнського типу використовуються в санаторії "Гірська Тиса" на Закарпатті [3, с.11].

Медичними показаннями для лікування залізистими та арсенистими водами є: захворювання органів кровотворення, залізодефіцитні анемії різної етіології, в тому числі після радіаційних уражень; професійні захворювання, хронічні отруєння солями важких металів (свинець, мідь, олово та ін.); порушення обміну речовин - цукровий діабет, сечовий діатез; лейкози.

Кремнисті мінеральні води (терми). Підземні води такого типу в Україні найбільш поширені серед Закарпатських вуглекислих, менше - азотних терм: перші - Ужгородське та Іванівське родовища; другі - Берегівське родовище. Азотні кремнисті терми найбільш поширені у світі. На Закарпатті виділяється декілька родовищ таких вод: Деренівське, Ужгородське, Карпатське, Лісарня, Боржавське.

Кремнисті води Закарпаття почали використовувати останніми роками в санаторіях "Карпати", "Перлина Карпат", "Промінь" та інших.

Радіоактивні (радонові) мінеральні води. Радіоактивність підземних вод забезпечується, в основному, наявністю в них радону, рідше радію. Родовищ радонових мінеральних вод в Україні дуже багато. Води цього типу виявлені також і в Карпатах, зокрема у Рахівському районі Закарпаття.

Медичні показання для лікування радіоактивними (радоновими) водами є захворювання: опірно-рухового апарату: остеохондроз хребта; травматичні ураження кісток та суглобів; серцево-судинної системи: ішемічна хвороба серця (без нападів стенокардії та порушень ритму); гіпертонічна хвороба 1-2 ступеню; ревматизм з мінімальним ступенем активності; варикозне розширення вен; нервової системи: неврози; залишкові явища перенесених арахноїдиту, радикуліти; гінекологічні: хронічні запалення жіночих статевих органів; безпліддя; реабілітація після гінекологічних операцій; шкіри: нейродерміт; екзема; трофічні виразки [3, с.15].

Аналізуючи величину незадіяного потенціалу експлуатаційних запасів мінеральних лікувальних вод Закарпатської області, слід відмітити, що санаторно-курортна сфера має тут надзвичайно великі перспективи розвитку. За сприятливих економічних умов наявність такої великої кількості незадіяних експлуатаційних запасів мінеральних вод може становити значний інтерес для інвесторів.

Лікувальними бальнеологічними ресурсами Закарпаття є також лікувальні грязі. Із чотирьох видів лікувальних грязей в області зустрічаються лише торфові грязі. Вони застосовуються в нагрітому стані для торфолікування на курортах та в позакурортних умовах.

Синяцьке родовище торфових грязей у Закарпатті за своїми фізико-хімічними показниками відноситься до низько мінералізованих слабосульфідних низькозольних торфових грязей низинного підтипу. Одним із стародавніх і широко розповсюджених в багатьох країнах в наші часи методів лікування є використання для лікування цілого ряду захворювань спелеоресурсів (мікроклімату печер, шахт).

Лікування мікрокліматом здійснювалося в алергологічній лікарні м. Солотвино (Тячівський район Закарпатської області) на глибині 300м у товщі соляного пласту Солотвинських соляних шахт. Профіль оздоровниці був - лікування хворих на бронхіальну астму інфекційно-алергічної форми за спеціально розробленою методикою. На даний момент шахта закрита, тому-що через застарілу систему водовідведення - ґрунтові води затопили більшість шахт. Утворена спеціальна комісія, що повинна вирішити - що вигідніше - законсервувати солерудник або відновити його роботу. Часу - на вирішення проблеми - президент України дав - до січня.

Лісові ресурси є одними із важливих видів рекреаційних ресурсів Закарпаття.

Всі ліси Закарпаття, за винятком лісів заповідних зон, можуть використовуватися для рекреаційно-туристичних потреб. Проте основне навантаження припадає на ліси рекреаційного призначення (міські ліси і лісопарки; ліси зелених зон, в тому числі лісопаркові зони відпочинку; ліси округів санітарної охорони курортів; смуги вздовж постійних трас туристичних маршрутів міжнародного та загальнодержавного призначення).

Найбільші площі зелених насаджень припадають на Ужгород і Мукачеве. Курортні ліси виконують важливі захисні, санітарно-гігієнічні та рекреаційні функції. Вони підтримують дебіт мінеральних джерел, створюють сприятливі умови для лікування, оздоровлення та відпочинку населення.

В регіоні курортні ліси виділені навколо всіх санаторіїв та санаторно-курортних комплексів. Безпеченість курортними лісами досить висока. Найбільші площі курортних лісів виділені навколо курортів "Поляна", "Сонячне Закарпаття" та "Квітка Полонини" (загальна площа 2,6 тис. га) [3, с.18].

Водні рекреаційні ресурси Закарпаття представлені ріками, озерами, ставками, водосховищами,

які є придатними для рекреаційного використання, а також водоспадами, що цікаві як туристичні об'єкти.

Ріки. Найбільшими ріками регіону є Тиса, Уж, Латориця. Ріки Карпат мають гірський характер, вони відрізняються значними нахилами русел, швидкими течіями, незначною глибиною. В зв'язку з гірським характером території, розташуванням регіону на Головному Європейському вододілі лише незначна частина рік придатна для рекреаційно-туристичної діяльності. До таких рік відносяться в першу чергу Латориця, Уж, Тереля. В основному вони придатні для плавання на байдарках і каное, купання, любительського рибальства.

Закарпаття багате і на озера. За способом виникнення вони поділяються на льодовикові (Бребенескул, Драгобратське, Нижнє), вулканічні (Липовецьке, Синє) та завальні (Синевир, Озірце).

Більшість з гірських озер для рекреаційних потреб не придатні переважно через низьку температуру води. Проте завдяки своїй мальовничості вони цікаві як туристичні об'єкти.

Водоспади Закарпаття, або як їх ще тут називають - водограї чи гуки, надзвичайні за своєю дивовижною красою і неповторністю, завжди приваблювали численних туристів і справляли незабутнє враження.

Найбільш відомими є: "Шигівський", "Яловий" в заповіднику "Зачарована долина" Іршавського району, "Шипот" (с. Пилипець Міжгірського району), "Скакало" (с. Чинадієво Мукачівського району), "Воєводино" (с. Тур'я Поляна), "Соловей", "Червоний партизан" (с. Лумшори) в Перечинському районі, "Тростянець" (с. Кваси), "Труфаниця" (с. Ясіня), "Білий" (с. Ділове) в Рахівському районі.

Спелеоресурси Закарпаття представлені Карпатськими печерами. В регіоні нараховуються десятки печер, проте більшість з них відкрита лише для досвідчених спелеологів, для туристів без спеціального спорядження доступні лише декілька з них. Найбільш сприятливими для розвитку спелеології об'єктами є: карстова печера з прозорими стінами (поблизу с. Мала Уголька Тячівського району), її стіни вкриті молочно-білим прозорим кальцитом із зеленуватими нати́ками, які нагадують за формою чудові кам'яні квіти. Має наукове та естетичне значення карстова "Перлинова печера" (неподалік Малої та Великої Угольок), закладена у юрських мармурованих вапняках. Крім сталактитів, на стінах утворилися численні сталактитові кульки, які блиском і красою нагадують перлини; карстові печери с. Княгиня Великоберезнянського району. Загальна довжина Карпатських карстових печер - понад 670 м.

Закарпаття належить до регіонів України з найбільш розвинутою мережею природно-заповідних територій та об'єктів. На даний час в області функціонує Карпатський біосферний заповідник, а також створено 3 національні природні парки: "Карпатський", "Синевир", "Ужанський". Крім них існують заказники, пам'ятки природи та природні парки регіонального і місцевого значення.

В історико-культурному плані Закарпаття належить до найсвоєрідніших територій не лише

України, але й Європи в цілому. Тут збереглися пам'ятки історії та культури, створені українським, австрійським, румунським, угорським та іншими народами. Деякі з них мають міжнародне значення.

Пам'ятки архітектури відносяться до найбільш атрактивних в туристично-рекреаційному відношенні. Найбільша їх кількість знаходиться в Ужгороді і Мукачеві.

Пам'ятки архітектури регіону охоплюють період понад 1000 років від X до XX століття. Найбільш знаними і найстарішими замками гірських районів регіону є Ужгородський (УІ-ІХ ст.), Середнянський (ХІІІ ст.), Невицький (ХІІ-ХІУ ст.), Хустський (ХІ-ХІІ ст.), Мукачівський (Х-ХІ ст.), Довжанський (ХV ст.), Шенборна (ХІХ ст.) в с. Чинадієво. З них як музейні об'єкти функціонують Ужгородський та Мукачівський замки.

Цікавими зразками архітектури є монастирські ансамблі. Найбільш привабливим у туристичному відношенні є Мукачівський (ХVІІІ-ХІХ ст.).

Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу Закарпаття включає в себе також аналіз умов та стану освоєння санаторно-курортної сфери області.

Лікувальна дія мінеральних джерел Карпат була відома місцевому населенню і використовувалася з лікувальною метою з давніх-давен. Ще й зараз у Закарпатті збереглися сліди давніх "купалень". У 1600 р. поблизу с. Лумшори Перечинського району на Закарпатті вже був організований лікувальний заклад, який пізніше назвали "Курорт Лумшори".

В гірських районах Закарпаття сьогодні функціонують такі відомі бальнеологічні та бальнеокліматичні курорти: Поляна, Соїми, Кваси, Синяк, Голубине, Шаян, Чинадієво, Верховина, Плоске тощо.

Аналізуючи умови та стан освоєння рекреаційних ресурсів області, необхідно зупинитися на значенні і ролі туризму. Природні, кліматичні та ландшафтні умови Закарпаття сприятливі для організації різноманітних за видами, формами і способами проведення активних форм відпочинку. Найбільш популярними і поширеними на сьогодні в Карпатах є гірськолижний та пішохідний туризм. Не дістали ще достатнього розвитку такі перспективні і цікаві його види як екотуризм, велотуризм, водний та кінний туризм, сільський зелений туризм тощо.

Карпатські гори ідеальні для розвитку зимових видів туризму і спорту, причому як для любителів, так і для професіоналів: гірськолижного слалому, стрибків з трампліну, сноуборду. Це практично єдине місце в Україні, придатне для облаштування гірськолижних трас і спусків за найвищими світовими вимогами і стандартами. Гірськолижний туризм набуває дедалі більшого розвитку практично у всіх областях з гірськими територіями. У Закарпатській області найбільш відомими зимовими курортами є: Воловець, Драгобрат, Міжгір'я, Подобовець, Рахів, Ясіня, на яких функціонує понад 40 витягів.

Сільський зелений туризм, як альтернативна форма організованим видам відпочинку, починає

набувати все більшої популярності, зокрема, у традиційних туристичних зонах Закарпаття.

На Закарпатті зупинитись на відпочинок у приватних власників можна в м. Воловець, м. Рахові, с. Ясіня, с. Синевір, с. Лазещина, с. Верхнє Водяне, с. Ужок, с. Малий Березний, с. Вишково.

Незважаючи на широкий туристично-рекреаційний потенціал Закарпаття, процес його становлення й інтенсивність освоєння перебуває на початковій стадії. Причинами такого стану є відсутність дієвої інвестиційної стратегії і неефективне реформування туристично-рекреаційного комплексу загалом.

2 СТРУКТУРА КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ДЖЕРЕЛАМИ ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ

До інвестицій в основний капітал належать інвестиції у капітальне будівництво, машини, обладнання, інструмент, інвентар, транспортні засоби та інші основні засоби.

За січень–березень 2011р. у розвиток економіки держави підприємствами й організаціями за рахунок усіх джерел фінансування вкладено 34,5 млрд.грн. капітальних інвестицій (без ПДВ). Найвагомішу частку капітальних інвестицій (95,9% загального обсягу) спрямовано в матеріальні активи. Інвестиції в основний капітал (у капітальне будівництво та придбання машин і обладнання) становили 79,2% загального обсягу капітальних інвестицій. У поліпшення об'єктів (капітальний ремонт) вкладено 8,3% усіх інвестицій. У нематеріальні активи вкладено 4,1% загального обсягу капітальних інвестицій, з яких 44,4% становили права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії тощо, 35,8% - витрати на придбання (створення) засобів програмного забезпечення [9].

Головним джерелом фінансування інвестицій в основний капітал, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств і організацій, за рахунок яких за січень-березень 2011р. освоєно 62,9% загального обсягу. Частка залучених і запозичених коштів, зокрема кредитів банків та коштів іноземних інвесторів, становила 16,0%.

За рахунок державного та місцевих бюджетів освоєно 5,1% інвестицій в основний капітал.

Порівняно з I кварталом 2010р. обсяги інвестицій в основний капітал збільшилися на 3,3%. Це зумовлено зростанням інвестицій у розвиток підприємств із виробництва і розподілення електроенергії, газу та води (на 78,6%) і добувної промисловості (на 10,6%), частка цих видів діяльності становила 47,6% від обсягу в промисловість. Інвестиції в розвиток переробної промисловості скоротилися на 12,5%, їх частка відповідно становила 52,4%.

У січні-березні 2011р. інвестиції у розвиток організацій державного управління збільшилися

більш ніж у 2 рази. Зросло інвестування у підприємства й організації з надання комунальних та індивідуальних послуг, діяльності у сфері культури та спорту - на 94,1%, діяльності готелів і ресторанів – на 82,5%, сільського господарства, мисливства та лісового господарства - на 73,5%, фінансової діяльності - на 51,6%, освіти - на 47,9%, охорони здоров'я та надання соціальної допомоги - на 47,1%. Приріст інвестицій також спостерігався на підприємствах будівництва - на 20,7%, діяльності транспорту та зв'язку - на 16,0%, торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку - на 4,3%.

Скоротилися обсяги інвестицій в основний капітал у підприємства, що здійснюють операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг та надання послуг підприємцям, і в підприємства рибальства, рибиництва на 1,2% та 37,1% відповідно [9].

Стосовно Західного регіону, тут спостерігається наступна ситуація: до цього регіону входять п'ять областей: Івано-Франківська, Волинська, Тернопільська, Львівська та Закарпатська. Найгірша ситуація склалася в Івано-Франківській області - обсяги інвестицій в основний капітал в дану область за січень-березень 2011 р. у відсотках до відповідного періоду 2010 р. знизилися на 5,4 %. Найвигіднішу позицію займає Тернопільська область - темп зростання обсягів інвестицій в основний капітал в цю область за звітний період становить + 55,1 % (рис.1) [8]. Згідно Стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2015 року, затвердженої рішенням обласної ради, пріоритетними є: розвиток агропромислового комплексу, промисловості, туристично-рекреаційного бізнесу, малого підприємництва, упровадження інноваційно-інвестиційної моделі розвитку економіки області [7].

Згідно статистичних даних Державного комітету статистики України темп зростання обсягів інвестицій в основний капітал в Закарпатську область за січень-березень 2011 р. у відсотках до відповідного періоду 2010 р. становить 4,7 % [8]. Такий показник свідчить про те, що приріст інвестицій у Закарпатській області має місце, проте, порівняно з іншими областями України Закарпаття займає 13-те місце за обсягами приросту інвестицій. Так, у АР Крим даний показник – 122,3 %. Необхідно зазначити, що обсяги інвестицій в основний капітал Закарпатської області мають тенденцію до зменшення. Такий факт свідчить про необхідність подальших досліджень у даній сфері та пошук методів підвищення інвестиційної забезпеченості області. Так як туристична діяльність – найперспективніша галузь для інвестування на Закарпатті, то очевидно є необхідність покращення умов для інвестування в сфері туризму та рекреації.

Характерними рисами інвестиційних процесів в Закарпатській області є [3, с.110]:

- існування великого інвестиційного попиту;
- необхідність розробки механізму створення в регіоні цивілізованого ринку інвестицій та розвитку всіх його сегментів;

- відсутність алгоритмів прикладного впровадження інвестиційних проєктів регіонального масштабу;
- задоволення значної частини інвестиційного попиту через тіньовий бізнес;

- недостатній фаховий рівень в обґрунтуванні та прийнятті управлінських рішень з питань інвестиційної привабливості серед керівників окремих підприємств туристично-рекреаційного комплексу різних форм власності.

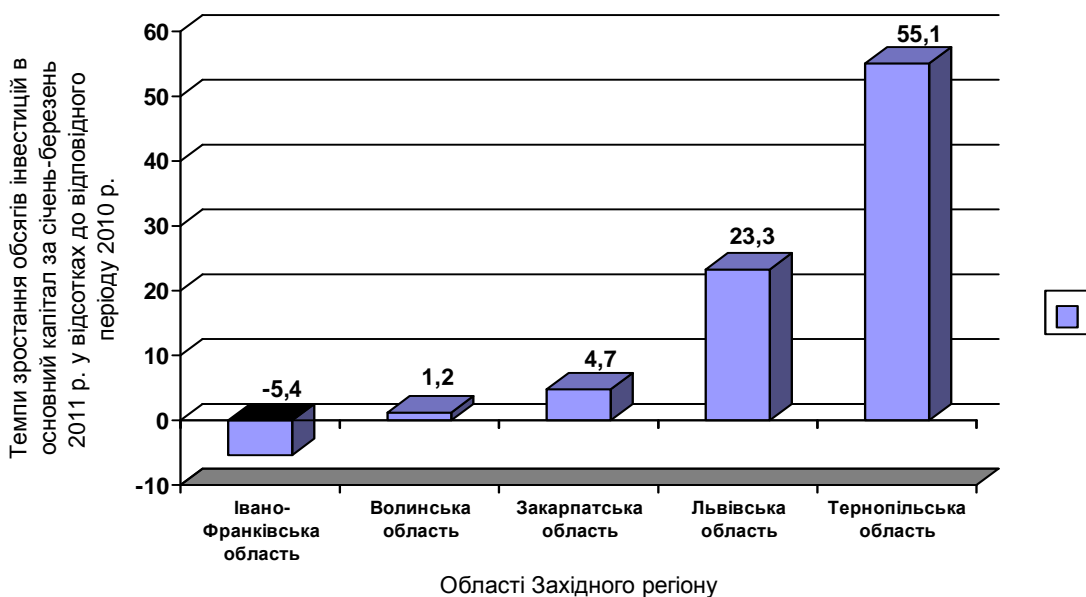

Рис. 1 Темп зростання обсягів інвестицій в основний капітал Західного регіону України за січень-березень 2011 р. у відсотках до відповідного періоду 2010 р.

Слід акцентувати, що основними проблемами, які потребують нагального вирішення є:

- забезпечення макроекономічної і політичної стабільності;
- зниження організаційного бар'єру для іноземних підприємців шляхом впровадження одноразової процедури започаткування нового бізнесу;
- створення чіткого та надійного правового поля, здатного забезпечити захист прав власника;
- реформування системи оподаткування в напрямі зниження податкового тиску, вдосконалення системи стягнення і відшкодування податків;
- перегляд митних тарифів;
- проведення активної боротьби з корупцією та бюрократичними затягуваннями практичного здійснення внутрішніх та зовнішніх інвестицій.

До числа пріоритетних напрямків іноземного інвестування слід віднести й створення сучасної інфраструктури, включаючи транспорт, технічно оснащене складське господарство, телекомунікації, ділову інфраструктуру (офіси, ділові центри, банки даних та інші об'єкти) та побутовий сервіс. Без цього практично неможливий перехід до повноцінного ринку та широкий розвиток міжнародної інвестиційної діяльності. Розвиток цієї сфери не тільки актуальний, але й досить привабливий для зарубіжних інвесторів, оскільки в ній, як правило, у відносно короткі строки окупаються початкові затрати й одночасно створюється сприятлива матеріальна основа для подальшої ділової активності іноземного капіталу.

ВИСНОВКИ

Західний регіон (Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська та Волинська області) є одним з пріоритетних зон для внутрішніх та іноземних інвестицій в Україні. Так як в даному регіоні може бути ефективним створення виробництва з використанням місцевих природних ресурсів – сірки, калійної та кухонної солі, вугілля, нафти та газу, а також розвиток мережі оздоровчих курортно-туристичних комплексів.

Проте, в сучасних умовах регіональні туристичні комплекси мають ряд серйозних проблем: низька якість туристично-рекреаційних послуг; слабка інфраструктура; високий рівень зносу основних фондів; стагнація розвитку внутрішнього і в'їзного туризму.

Отже, для підвищення ефективності інвестиційної діяльності в туристичній галузі необхідно:

- максимально ефективно використовувати рекреаційні ресурси та конкурентні переваги;
- розширити базу інвестиційних ресурсів через пільгові механізми податкової, митної та кредитної політики;
- створити умови для запровадження інноваційних технологій;
- спростити проблеми організаційно-бюрократичного характеру;
- розбудувати та модернізувати інфраструктуру регіонального розвитку;

- вдосконалити функціонування фондового ринку, підготувати та підвищити кваліфікацію кадрів з даного виду інвестування.

Інвестиції, що органічно поєднуюватимуться з національними зусиллями та ресурсами даватимуть високий інтегральний ефект на основі застосування більш прогресивних засобів праці, підвищення кваліфікації працівників та покращення використання наявних туристичних ресурсів.

Оптимальне використання потенційних можливостей туристично-рекреаційних ресурсів, підприємств туристичного бізнесу й історико-культурного потенціалу дозволить не тільки покращити економічну ситуацію, але й матиме вплив на соціальний рівень життя населення та на розвиток інфраструктури в конкретному регіоні.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Марцин В.С. Особливості залучення іноземних інвестицій за умов виходу з кризи // Проблеми науки. - 2011. - №3 – С. 2-10.
2. Попова Ю.М. та Макаренко М.Ю. Туризм у сфері міжнародних фінансів та перспективи його розвитку в Україні // Економіка і регіон. - 2010. - № 1. – С.157-160.
3. Регіон: соціально-економічні трансформації. Монографія / Пітюлич М.І., Кушнір Ю.Б., Лавренюк Є.С., Молнар О.С. – Ужгород: Карпати. - 2007. – 416 С.
4. Сочка К.А. Організація рекреаційної діяльності / Інститут державного управління і регіонального розвитку. – Ужгород. - 1997. – 63 С.
5. Статистичний збірник «Регіони України» / Державний комітет статистики України, 2010. – ч. 2, К. – 804 С.
6. Шиманська В. Розвиток регіонального туристичного комплексу як засіб підвищення конкурентоспроможності держави // Вісник. - 2010. - № 3. – С.123-124.
7. Інвестиції та інноваційний розвиток (матеріали Державного агентства України з інвестицій та інновацій до парламентських слухань «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів») [Електронний ресурс]. – С.617. – Режим доступу: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/doccatalog/document?id=48726>
8. Соціально-економічний розвиток України (регіональний розріз) за січень-квітень 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
9. Соціально-економічне становище України за січень-квітень 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>